

İnsani Benlik ve Rasyonel Güç / Nafso d-Barnoşo u Haylo Mlilo

İnsanın kendi **benliğinin (nafşo)** efendisi olması, hem bireysel hem de toplumsal yaşamın sağlığı ve esenliği açısından zorunludur. Bu temel mesele, kadim düşünürlerden günümüze dek süregelmıştır. Platon'un "**Nefsinin öğretmeni, vicdanının öğrencisi ol**" sözü de bu zorunluluğa işaret eder.

Süryaniceye dayanan ve Arapçadaki **nefs/nefis** kavramının kökenini oluşturan **naşso**, insan varoluşunun katmanlarını açıklar. Süryanicede ܢܦܫܐ ܢܦܫܐܢܐ (haşe naşsonoye) ifadesi, tam olarak **nefsani tutkular** anlamına gelir.

Benliğin Üç Gücü

Literatürde Abulfarac adıyla ünlenen **Mor Grigoriu Yuhanun Barebroyo** (MS 1226-1286), Süryanice eseri *Hevath Hekemtho / Bilgelik Kaymağı*'nda benliği üçe ayırarak bu katmanları şöyle tanımlar:

1. **Rasyonel Güç (Ruhani Benlik):** İnsanın var olanları öğrenmesini sağlayan ve düşünsel süreçleri yöneten benliktir. Erdemlerin ana kaynağı ve bilgelikle doğrudan bağlantılıdır.
2. **Öfkeli Güç (Hayvani Benlik):** Sıkıntılara katlanma, zorluklarla başa çıkma gücünü verir. Ancak bu benlik aynı zamanda **zaferi, saygıyı ve boş övgüyü** aşırı arzular. Bu katlanma gücü, aslında bir üstün gelme ve meydan okuma güdüsünden beslenir.
3. **Şehvani Güç (Yabani Benlik):** İnsanı eğlenceye, zevke, lükse, yeme-içmeye ve cinselliğe yönelten arzuların kaynağıdır.

Barebroyo'ya göre, insani erdemlerin sayısı da bu güçlere göre şekillenir. **Bunlardan biri güçlenince, diğerleri zayıflar**; yani benlik içindeki denge, erdemli yaşamın anahtarıdır.

İkilik ve Ruhun Perdelenmesi

Nefs, insanın içindeki ikilikte, genellikle olumsuz anlam taşıyan **ego** anlamındadır. Bu negatif yönüyle nefis, insanın içindeki günahı ve kötülüğü temsil eder; insanı kötülüğe iter, onu hapseder ve kirletir. Utanca boğar ve insan ile Yaratıcı arasında bir **perde** oluşturur.

Bu bağlamda **nefsani arzuları dizginlemek** büyük önem taşır. Çünkü egoya sinmiş gizli ve düzensiz eğilimler, yaşamda var olan doğal döngüyü bozarak düzeni düzensizleştirmektedir. Bütün mesele, o gizli eğilimlerin **farkına varmaktır**. Bu farkındalık içinde onları törpülemek, hatta imkân varsa yaşamdan kesip atmaktır. Zira yaşamı perdeleyen gerçek ilahi enerji ancak bu engeller kalktığında ortaya çıkar; hayatı ısıtır ve kuşatır.

Öte yandan, **can anlamına gelen nefis** ise yaşayış, dirideki kudret, kuvvet ve hayat cevheri anlamlarına gelir. Yaşam tözü olarak, yaşayan varlıkların yaşamasını sağladığına inanılan madde dışı varlıktır.

Ruh: Yaratıcıyla Bağlantı ve İçsel Pusula

Süryani kültürüne göre **ruh**, ilahi bağlantının gücünü ifade eder. Esas amacı, insanın yüreğini hakikatin tohumlarını büyüten verimli bir tarlaya dönüştürmektir. Ruh, içsel bir pusula gibidir; insanı dıştan içe değil, **içten dışa** doğru yönlendiren rehberdir.

Ruh, aynı zamanda bir **yaşam prizi** gibidir. Yaratıcıyla doğrudan bağlantı kurabilmesi için **fişin prize takılı olması** gerekir. Fiş takılı olduğu sürece ruh her daim üretkendir, doğurgandır ve bütün üretkenliklerin ana kaynağıdır.

Ancak maddi ve dogmatik yaklaşımlar nedeniyle ruh, küçümsenmekte ve hor görülmektedir. Dogmatik yaklaşımlar ve nefsanî arzular, ilahi hakikatlerin insana ulaşmasını engeller. Bu durum, içteki ve dıştaki **dengeyi, birliği ve uyumu** sağlamayı zorlaştırır.

Ruh ve Bedenin Yönetimi

Ruhun, bedeni yönetme gücü ve bu ilişkinin varoluşsal önemi, kadim düşünürlerin de temel meselesi olmuştur. Bu hususta **Menbeçli Mor Filüksinos** (+ 523) şöyle der:

"Ruh, bedeni yönetince, bedenin bütün tepkisi sağlıklı ve istikrarlı tepkilere dönüşür. İnsanoğluna yaraşan bir istikrara kavuşur. Bedenin iradesi ruhu yönetecek olsa, o zaman da hayvanî/nefsanî usuller/tepkiler devreye girer... Bedenin düşüncesine kenetlenen bir ruh, bedeni yönetemez hâle gelir, kendisini de göremez. Kendini bile görmeyen körler gibi, her görünüşten yoksun kalır. Günahın tutkularıyla körleşen ruh da öyledir. Ne kendini, ne de kendinden öte şeyleri görebilir."

Yusuf Beğtaş

www.karyohliso.com